

ВИКОРИСТАННЯ ПЕРВИННОГО ПУБЛІЧНОГО РОЗМІЩЕННЯ АКЦІЙ (ІРО) ЯК ПЕРСПЕКТИВНОГО СПОСОБУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

О.М. Петухова, канд. екон. наук

Г.В. Сілакова, канд. екон. наук

Національний університет харчових технологій

В сучасних умовах глобалізації економіки та зміцнення ринкових відносин інноваційна діяльність стає найважливішим фактором забезпечення поступального розвитку економіки, а масштаб інноваційної діяльності багато в чому визначає рівень загального національного економічного розвитку.

Підґрунтя активізації інноваційних процесів полягає в ретельному вивченні механізмів інноваційної діяльності та економічного зростання; виявленні факторів, що сприяють або перешкоджають розвитку інновацій; розробленні способів управління інноваційною діяльністю; визначенні її пріоритетних напрямів; пошуку джерел фінансового забезпечення інноваційного зростання тощо. При цьому першочергового значення набувають проблеми фінансового забезпечення розвитку інноваційної діяльності підприємств.

Система фінансового забезпечення інноваційного процесу складається з органічного поєднання джерел, методів і форм фінансування інноваційної діяльності. Джерела формування фінансових ресурсів у ринковій економіці досить різноманітні, що обумовлює необхідність визначення підприємством переваг та недоліків кожного з потенційних джерел фінансування інновацій, й обґрунтування рішення щодо обрання найбільш прийняттого із них.

В епоху глобалізації світової економіки підприємства мають змогу використати переваги залучення фінансових ресурсів на міжнародних ринках капіталу, зокрема можливість довгострокового фінансування інноваційної діяльності шляхом емісії акцій. Найбільш ефективною формою здійснення фінансування шляхом випуску звичайних акцій є публічне розміщення акцій на біржовому ринку - Initial Public Offering (IPO). Основними цілями проведення

ІРО є: можливість доступу до більш дешевих кредитних ресурсів; залучення капіталу для фінансування інноваційної діяльності підприємства; отримання засновницького прибутку – різниці між ресурсами, залученими в процесі ІРО, та витратами, які складаються із капіталу, вкладеного у підприємство, та грошових коштів, витрачених на проведення ІРО.

Для проведення успішного розміщення акцій підприємство повинно мати прозору структуру власників, стабільний фінансовий стан, чітку стратегію розвитку, яка представлена широкому колу вкладників в процесі підготовки до ІРО. Крім того, існуючі власники підприємства повинні бути готові до розмиття власних часток у бізнесі та допущення нових акціонерів у процес управління.

Проведення ІРО є серйозним кроком для будь-якого підприємства та підтвердженням його зрілості. Нерідко цьому передує випуск облігацій, які є підготовкою підприємства для залучення акціонерного фінансування інновацій.

Розміщення акцій у порівнянні з отриманням кредиту є більш привабливим способом отримання фінансових ресурсів для інноваційної діяльності, оскільки підприємство при залученні значних сум на тривалий час створює для кредитора занадто великі ризики, які оплачуються за рахунок підвищення відсоткової ставки по кредитних ресурсах. ІРО ж дозволяє емітенту отримати необхідну суму з найменшим для вкладника ризиком.

Процес підготовки емісійних документів є достатньо складним і займає багато часу. На цій стадії підприємство несе витрати на проведення корпоративного та фінансового аудиту, винагороду андеррайтеру, наймання PR-агентів, формування в структурі підприємства підрозділу, який буде відповідальний за взаємодію з потенційними вкладниками, підготовку інформаційного меморандуму, створення публічної кредитної історії підприємства тощо. Після випуску акцій підприємство несе витрати на підтримання капіталізації і проведення різноманітних заходів, спрямованих на формування і затвердження позитивного іміджу підприємства.

Таким чином, обираючи спосіб фінансового забезпечення інноваційного розвитку, керівництву підприємств необхідно детально вивчити всі можливі

варіанти, приймаючи до уваги розмір підприємства, його інноваційну стратегію, а також майбутні прогнози. Необхідно врахувати, який із потенційних варіантів найкращим чином відповідає потребам підприємства і його фінансово-інноваційній політиці та ретельно прорахувати прогнозовані витрати і ризики, оцінити можливість і готовність підприємства виконувати необхідні вимоги, що випливають із умов залучення того чи іншого джерела фінансування інноваційного розвитку.

Забезпечення інноваційного розвитку підприємств шляхом використання IPO останнім часом демонструє позитивні тенденції. Так, протягом 2006-2011 рр. вітчизняними підприємствами залучено на міжнародних ринках капіталу понад 24 млрд. грн., в тому числі 16 млрд. грн. – шляхом IPO. Першість за ринковою капіталізацією серед вітчизняних емітентів на міжнародних фондових майданчиках утримують підприємства агропромислового комплексу.

Проведення IPO вітчизняними підприємствами почалося з компанії «Укрпродукт Груп», яка розпочала підготовку до публічного розміщення в жовтні 2003 р., а завершила розміщення акцій в лютому 2005 р. Реально на Лондонській фондовій біржі (Секція альтернативних інвестицій) було продано 27,2% акцій на суму 6 млн. фунтів стерлінгів, що складає майже 11 млн. доларів США.

Результати аналізу свідчать, що протягом 2005-2011 рр. основними лідерами залучень фінансових ресурсів на міжнародних ринках капіталу з метою забезпечення інноваційного розвитку є «Миронівський хлібопродукт», який у 2008 р. залучив 322 млн. дол. США; компанія «Мрія Агрохолдинг» у 2011 р. залучила 250 млн. дол. США; «Кернел» у 2007 р. здійснив залучення близько 220 млн. дол. США; холдинг «Авангард» у 2010 р. залучив 188 млн. дол. США.

Очевидно, що в подальшому буде відбуватися посилення процесів використання механізму IPO задля залучення фінансових ресурсів з метою активізації інноваційної діяльності підприємств.